

1.ÜNİTE

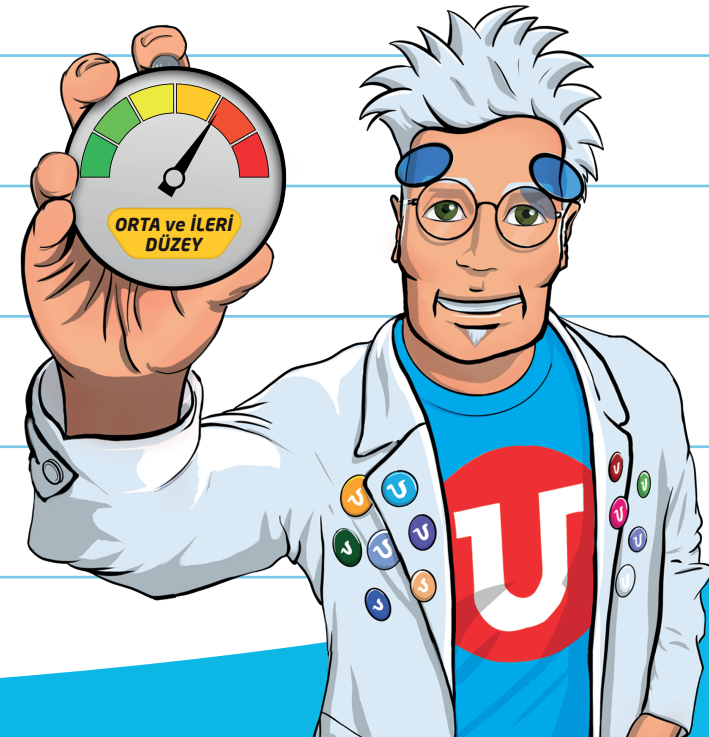

TYT Orta ve İleri Düzey Türkçe Soru Bankası

Yazım Kuralları - II

FATMA GÜL ÖRS

YAZIM KURALLARI-II

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler

→ Büyük harflerin kullanıldığı yerler aşağıda sıralanmıştır:

Cümle büyük harfle başlar :

→ Yargı bildiren ögedir. Kurallı cümlelerde cümlenin sonunda bulunur.

Örnek:

→ Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir. (Atatürk)

★ UYARILAR:

★: Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem) konur :

Örnek:

→ Atatürk, “Muhtaş olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!” diyor.

★: Ancak iki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz:

Örnek:

→ İhsan Bey, geçen yıl burada çalışıyordu, yurt dışına gitmiş.

★: İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar:

Örnek:

- Çıkarıcılık sandalyeye benzer: Başında taşırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir.
- Ancak iki noktadan sonra cümle niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bu örnekler büyük harfle başlamaz:
- Odada birkaç eşya vardı: masa, sandalye, dolap...

★: Rakamla başlayan cümlelerde rakamdan sonra gelen sözcük büyük harfle başlamaz:

Örnek:

→ 2005 yılında Türk Dil Kurumunun 73. yılını kutladık.

★: Örnek niteliğindeki sözcüklerle başlayan cümlede de ilk harf büyük yazılır:

Örnek:

→ “Et-, ol-” fiilleri, dilimizde en sık kullanılan yardımcı fiillerdir.

Dizeler genellikle büyük harfle başlar.

Örnek:

- *Desem ki vakitlerden bir nisan akşamıdır*
- *Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor.*

Özel adlar büyük harfle başlar.

★ : Kişi adlarıyla soyadları büyük harfle başlar:

Örnek:

→ Mustafa Kemal Atatürk

→ İsmet İnönü

★ : Kişi adlarından önce ve sonra gelen saygı sözleri, unvanlar, lakaplar, meslek ve rütbe adları büyük harfle başlar:

Örnek:

- Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk
- Kanuni Sultan Süleyman
- Doktor Reşat Bey
- Öğretmen Nur Hanım

★ **NOT:** Akrabalık bildiren sözcükler büyük harfle başlamaz.

Örnek:

→ Tülay abla

→ Ayşe teyze

→ Fatma nine

→ Kemal

★ **UYARI:** Akrabalık bildiren sözcükler lakap yerine kullanıldığında büyük harfle başlar:

Örnek:

→ Nene Hatun

→ Hala Sultan

→ Baba Gündüz

→ Müslüm Baba

→ Dayı Kemal

→ Ramiz Dayı vb.

★ **NOT:** Resmî yazılarda saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, unvan bildiren sözcükler de büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Sayın Bakan

★ **NOT:** Hitap sözcükleri de büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Sevgili Kardeşim

★ **NOT:** Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya unvan sözleri büyük harfle başlar:

Örnek:

→ Ankara'dan gelen heyeti Vali dün kabul etti.

★: Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Sarıkız

→ Fino

→ Karabaş

★ : Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Türk

Alman

İngiliz

Rus

★ : Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Türkçe

Almanca

İngilizce

Rusça

★: Devlet adları büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Türkiye Cumhuriyeti

Azerbaycan Cumhuriyeti

★: Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Müslümanlık ➤ Müslüman

Hristiyanlık ➤ Hristiyan

→ Musevilik ➤ Musevi

Budizm ➤ Budist

→ Protestan

★: *Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar.*

Örnek:

→ Tanrı

Allah

Cebrail

→ Zeus

Oziris

Kibele

★: *Ancak tanrı sözcüğü özel ad olarak kullanılmadığında küçük harfle başlar:*

Örnek:

→ Eski Yunan tanrıları

★ *NOT: Bazı dinî terimlerin küçük harfle başlaması gelenekleşmiştir:*

Örnek:

→ cennet

cehennem

→ peygamber

sırat köprüsü

★ : *Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar.*

Örnek:

→ Merkür

Halley

→ Dünya

Güneş

→ Ay

★: Yer adları (kita, bölge, il, ilçe, köy, semt, cadde, sokak, semt vb.) büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Asya

Avrupa

Afrika

→ Amerika

İç Anadolu

Doğu Anadolu

★: Doğu ve batı sözcükleri yön bildirdiğinde küçük olarak yazılır.

Örnek:

→ Bursa'nın doğusu.

★ **NOT:** Bu sözcükler düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde ise büyük harfle başlanarak yazılır:

Örnek:

→ Batı medeniyeti

→ Doğu mistisizmi

★ **NOT:** Yer adlarında ilk isimden sonra gelen deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar:

Örnek:

- Ağrı Dağı
- Erciyes Dağı
- Çanakkale Boğazı
- Fırat Nehri
- Zigana Geçidi
- Dicle Irmağı
- Tuna Nehri
- Süveyş Kanalı
- Ege Denizi
- Van Gölü

★ **NOT:** Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, bucak, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar.

Örnek:

- Konya ili
- Etimesgut ilçesi
- Taflan köyü

★ **NOT:** Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak sözcükleri büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Yıldız Mahallesi

→ Nergis Sokağı

→ Zafer Meydanı

→ Piramit Sitesi

→ Atatürk Bulvarı

→ Özgür Apartmanı vb.

→ Kızılay Caddesi

★ **NOT:** Yer bildiren özel isimlerde de kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman, sözcük başında büyük harf kullanılır:

Örnek:

→ Hisar'dan

→ Boğaz'dan

→ Bulvar'dan

★: Saray, köşk, han, kale, köprü, anıt vb. yapı adlarının bütün sözcükleri büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Topkapı Sarayı

→ Galata Köprüsü

→ Çankaya Köşkü

→ Beyazıt Kulesi

→ Horozlu Han

→ Zafer Abidesi

→ Bodrum Kalesi

→ Bilge Kağan Anıtı

★: Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her sözcüğü büyük harfle başlar.

Örnek:

- Türkiye Büyük Millet Meclisi
- Türk Dil Kurumu
- Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
- Devlet Malzeme Ofisi
- Millî Kütüphane
- Atatürk Orman Çiftliği

★ **NOT:** Kurum, kuruluş, kurul ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.

Örnek:

- Türkiye Büyük Millet Meclisine
- Türk Dil Kurumundan
- Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğüne
- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığının
- Bakanlar Kurulunun
- Doğa Eczanesinin vb.

★ *İSTİSNA: Avrupa Birliği'ne*

- 13. Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her sözcüğü büyük harfle başlar.

Örnek:

- *Medeni Kanun*
- *Borçlar Hukuku (kanun)*
- *Telif Hakkı Yayın ve Satış Yönetmeliği*

★ **NOT:** Kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik vb.ni bildiren sözcükler, belli bir kurum vb. kastedildiğinde büyük harfle başlar:

Örnek:

- Bu yıl Meclis, yeni döneme erken başlayacaktır.
- Son aylarda Kurum, yazım konusunda yoğun bir çalışma içine girmiştir.
- 2876 sayılı Kanun bu yıl yeniden gözden geçiriliyor.

★ : Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, müzik) her sözcüğü büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Nutuk

→ Türk Dili

→ Safahat

→ Türk Kültürü

→ Saraydan Kız Kaçırma

→ Kendi Gök Kubbemiz

→ Varlık

→ Onuncu Yıl Marşı

→ Anadolu Notları

→ Resmî Gazete

→ Sinekli Bakkal

→ Hürriyet, Milliyet

★ **NOT:** Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz.

Örnek:

- *Milliyet gazetesi*
- *Türk Dili dergisi*
- *Halı Dokuyan Kızlar tablosu*

★ **NOT:** Büyük harflerin kullanıldığı yerlerde bulunan ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de sözleriyle mı, mi, mu, mü soru eki küçük harfle yazılır.

Örnek:

→ Mai ve Siyah

→ Diyorlar ki

→ Suç ve Ceza

→ Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe

→ Leyla ile Mecnun

→ Ben de Yazdım

→ Turfanda mı Turfa mı?

★ : Millî ve dinî bayramlarla bayram niteliği kazanmış günlerin adları büyük harfle başlar.

Örnek:

- 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı
- Ramazan Bayramı
- Nevruz Bayramı
- Anneler Günü
- 27 Mart Dünya Tiyatrolar Günü
- Hıdırellez, Miraç Kandili

★ **NOT:** Kurultay, bilgi şöeni, açık oturum vb. toplantıların adlarında her sözcük büyük harfle başlar.

Örnek:

→ V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı

→ Manas Bilgi Şöeni

★: Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar.

Örnek:

→ Kurtuluş Savaşı

→ Cahiliye Dönemi

→ Millî Mücadele

→ Buzul Dönemi

→ Tanzimat Dönemi'nde

→ Cilalı Taş Devri

→ Millî Edebiyat Dönemi

→ Orta Çağ'da vb.

→ İlk Çağ

→ Servetifünun Dönemi'nin

→ Lale Devri

★ **NOT:** Bu maddede verilen örnekler incelendiğinde tarihî olay, çağ ve dönem adlarına gelen eklerin kesmeyle ayrıldığı görülür.

★: Özel adlardan türetilen bütün sözcükler büyük harfle başlar.

Örnek:

- Türklük
- Türkleşmek
- Türkçe
- Türkolog
- Türkoloji
- Avrupalı
- Avrupalılaşmak
- Asyalılık
- Bursalı

★ **NOT:** Özel ad kendi anlamı dışında yeni bir anlam kazanmışsa büyük harfle başlamaz:

Örnek:

- acem (Türk müziğinde bir perde)
- hicaz (Türk müziğinde bir makam)
- amper (elektrik akımında şiddet birimi)
- allahlık (saf, zararsız kimse)
- donkişotluk (gereği yokken kahramanlık göstermeye kalkışmak)

★ **NOT:** Para birimleri büyük harfle başlamaz.

Örnek:

→ avro dinar dolar lira yeni kuruş

★ **NOT:** Müzikte kullanılan makam ve tür adları büyük harfle başlamaz.

Örnek:

→ acemaşiran acembuselik bayati hicazkâr türkü

★: Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik sözcüklerde özel adlar büyük harfle başlar.

Örnek:

- Antep fıstığı
- Brüksel lahanası
- Frenk gömleđi
- Hindistan cevizi
- İngiliz anahtarı
- Japon gülü
- Maraş dondurması
- Van kedisi

Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.

 rnek:

- *28 Aralık 1982'de göreve başladı.*
- *Lale Festivali 25 Haziran'da bařlayacak.*
- *2020'nin Mart ayında Türkiye'de pandemiye yönelik tedbirler alınmaya başlandı.*
- *1 Temmuz 1986 Perřembe günü Muęla'da dünyaya geldim.*

★ **NOT:** Bu maddede verilen örnekler incelendiğinde belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına getirilen eklerin kesmeyle ayrıldığı görülür.

★ **NOT:** Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar:

Örnek:

→ Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar.